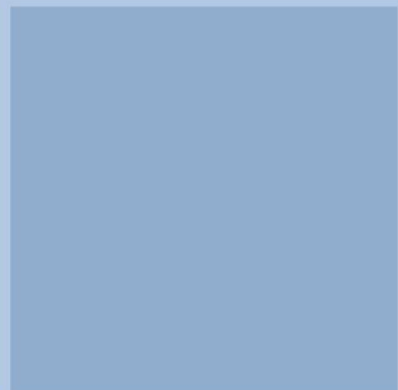
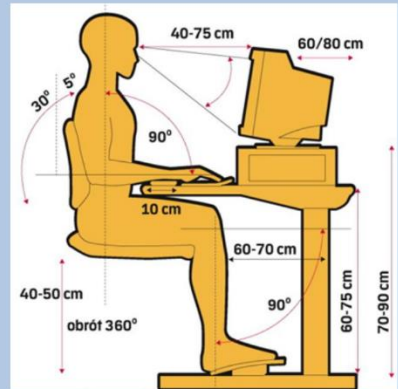
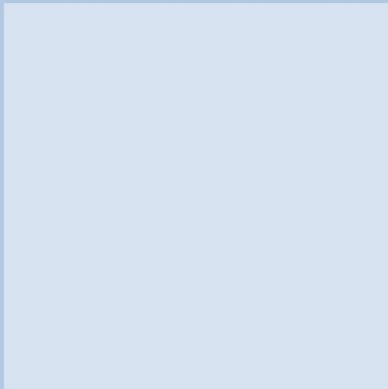

Warunki pracy w województwie lubuskim w 2016 r.

Uwagi metodologiczne

Podstawę opracowania stanowi sprawozdawczość o warunkach pracy, wprowadzona rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na 2016 r. (Dz. U. poz. 1304 z późniejszymi zmianami).

Badanie warunków pracy obejmuje zobowiązane do założenia sprawozdania podmioty gospodarcze, w których liczba pracujących wynosiła 10 i więcej osób.

Warunki pracy jest to zespół czynników występujących w środowisku pracy wynikających z procesu pracy oraz czynników związanych z wykonywaniem pracy. Na środowisko pracy składają się czynniki: fizyczne (np. oświetlenie, hałas, mikroklimat), chemiczne (np. substancje toksyczne) oraz biologiczne (np. bakterie), występujące na obszarze miejsca pracy (np. w hali fabrycznej, na stanowisku pracy), jak i na obszarze otaczającym zakład pracy.

Informacje o **zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia** dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych z:

- uciążliwością pracy,
- środowiskiem pracy,
- maszynami szczególnie niebezpiecznymi.

Przez zagrożenie **związane z uciążliwością pracy**, rozumie się szkodliwy wpływ na pracownika czynności roboczych wykonywanych, np. w wymuszonej pozycji ciała, w warunkach ciężkiego wysiłku fizycznego lub w warunkach szczególnej uciążliwości.

Przez **zagrożenie szkodliwymi czynnikami związanymi ze środowiskiem pracy** rozumie się wpływ na pracownika szkodliwych czynników występujących w procesie pracy, których stężenie lub natężenie przekracza obowiązujące najwyższe dopuszczalne stężenie i najwyższe dopuszczalne natężenie, określone w obowiązujących polskich normach lub innych normach higienicznych, np.: substancji chemicznych, przemysłowych pyłów zwłókniających, hałasu, wibracji, mikroklimatu, promieniowania jonizującego, promieniowania laserowego, promieniowania nadfioletowego, promieniowania podczerwonego, pola elektromagnetycznego.

Przez **zagrożenie czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi** rozumie się pracę przy maszynach wymienionych w załączniku IV do Dyrektywy 2006/42/WE wprowadzonej ustawą z dnia 21 października 2008 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla maszyn (Dz. U. nr 199, poz. 1228).

Osobozagrożenia jest to suma działających na pracownika szkodliwych czynników. Jeżeli na każdego pracownika działa tylko jeden czynnik szkodliwy, wówczas suma osobozagrożeń jest równa liczbie osób narażonych na czynniki szkodliwe.

Świadczenia z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub szczególnie uciążliwych dotyczą:

- posiłków profilaktycznych w rozumieniu rozporządzenia RM z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów (Dz. U. Nr 60, poz. 279), wydawanych nieodpłatnie w ramach dożywiania specjalnego, pracownikom zatrudnionym stale przy pracach szczególnie szkodliwych dla zdrowia, wykonującym stale ciężkie lub uciążliwe prace na otwartej przestrzeni w okresie zimowym, inne prace narażające organizm na nadmierne ochłodzenie, jak również wykonującym prace w szczególnie trudnych warunkach,
- napojów w rozumieniu rozporządzenia RM z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów (Dz. U. Nr 60, poz. 279),
- innych środków odżywczych wydawanych pracownikom na podstawie branżowych układów pracy lub innych przepisów,
- dodatków pieniężnych wypłacanych pracownikom wykonującym pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub uciążliwych, jeżeli odpowiednie przepisy przewidują możliwość ich wypłacenia,
- skróconego czasu pracy, tj. krótszego od ustawowego czasu pracy w danej grupie zawodowej,
- dodatkowych urlopów (płatnych),
- innych uprawnień, np. możliwość wcześniejszego, niż ogólnie przyjęto, przejścia na emeryturę.

Odszkodowania z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych są to należne wypłaty dla pracowników, którzy doznali uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, a także dla członków rodzin pracowników zmarłych wskutek takiego wypadku lub choroby:

- odszkodowań z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu lub śmierci pracownika,
- odszkodowań za przedmioty utracone lub uszkodzone wskutek wypadku przy pracy.

Ocena ryzyka zawodowego - to kompleksowe oszacowanie kombinacji prawdopodobieństwa wystąpienia urazu ciała lub pogorszenia stanu zdrowia i ich stopnia ciężkości, w sytuacji zagrożenia, dokonywane w celu wyboru właściwych środków bezpieczeństwa.

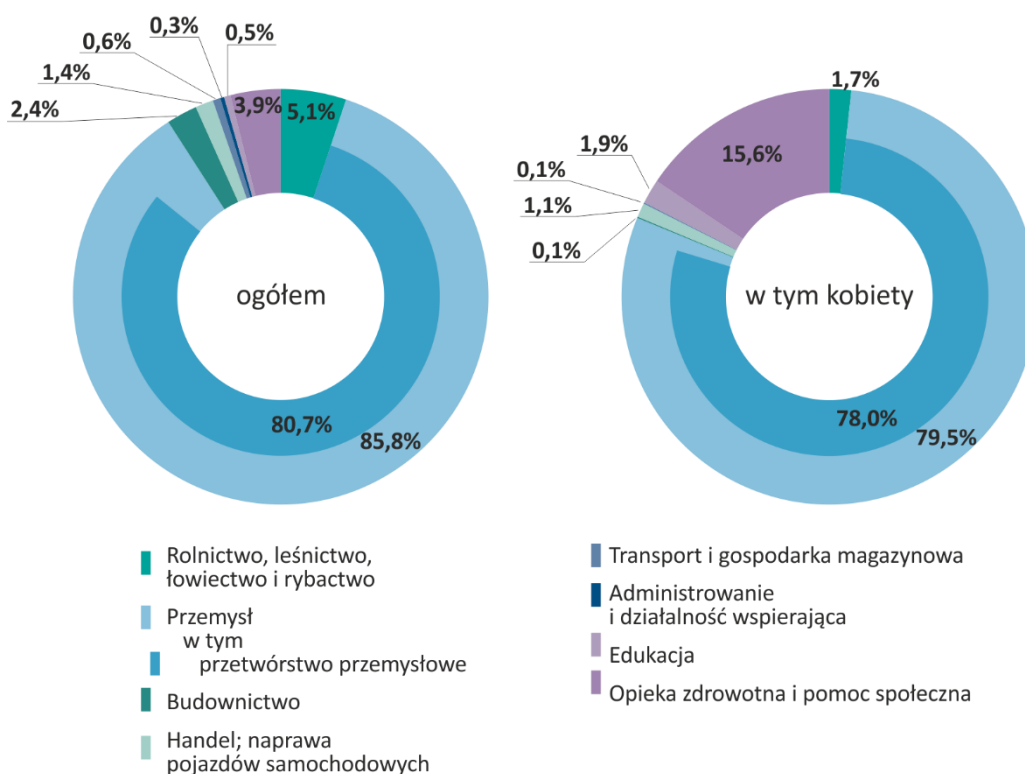
Stanowisko pracy to miejsce, w którym pracownik wykonuje czynności zawodowe stale lub okresowo.

Warunki pracy – wyniki badań

Warunki pracy to istotny element określający skalę zagrożeń i rodzaje środków podejmowanych w profilaktycznych działaniach wspomagających odpowiednią realizację polityki w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

W 2016 r. w województwie lubuskim badaniem dotyczącym warunków pracy objętych było 121,2 tys. osób. W warunkach zagrożenia zatrudnionych było 11,5 tys. osób (liczonych jeden raz w grupie czynnika przeważającego), którzy stanowili 9,5% ogółu zatrudnionych w badanych przedsiębiorstwach. Liczba zatrudnionych w warunkach zagrożenia nieznacznie wzrosła w skali roku (o 0,5%). Kobiety pracujące w warunkach zagrożenia stanowiły 22,3%, ich udział w stosunku do poprzedniego roku wzrósł o 1,8 p. proc.

Struktura pracujących w warunkach zagrożenia^a w 2016 r. (stan w dniu 31 XII)

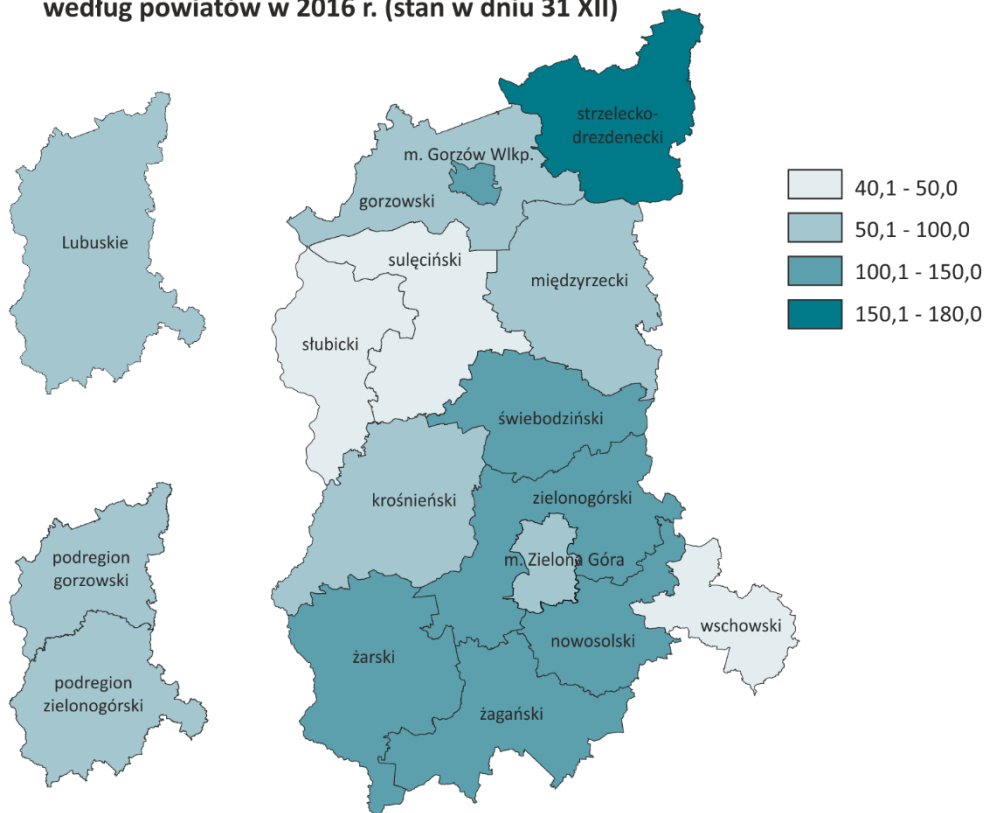
^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego.

Ponownie, tak jak w poprzednich latach, odnotowano zmniejszenie liczby pracujących w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 zatrudnionych w zbiorowości objętej badaniem. W 2016 r. wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 94,7, wobec 95,7 przed rokiem i 98,1 w 2014 r. Wskaźnik ten w województwie był jednak wyższy niż przeciętnie w kraju, który wyniósł 80,8.

Występujące zagrożenia na stanowiskach pracy oraz stopień natężenia zagrożeń czynnikami szkodliwymi dla zdrowia związane są ściśle z infrastrukturą i stopniem koncentracji zakładów pracy o określonych rodzajach działalności. W 2016 r. najtrudniejsze warunki pracy odnotowano w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie, gdzie na 1000 zatrudnionych 150 osób pracowało

w warunkach zagrożenia (wobec 135 przed rokiem). Wysoki wskaźnik wystąpił również w przemyśle (135 osób, wobec 134 przed rokiem), w tym w przetwórstwie przemysłowym (140 osób, wobec 135). W pozostałych sekcjach wskaźnik ten był znacznie mniejszy m.in. w administrowaniu i działalności wspierającej wyniósł 67 osób, a w budownictwie 61 osób (analogicznie przed rokiem 83 i 52).

Zatrudnieni^a w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem w danej zbiorowości według powiatów w 2016 r. (stan w dniu 31 XII)

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego.

W 2016 r. najwięcej zagrożeń dla zdrowia i życia na stanowiskach pracy powodowanych było zagrożeniami związanymi ze środowiskiem pracy, ich udział wyniósł 60,3% ogółu zagrożeń (o 3,4 p. proc. mniej niż przed rokiem), a narażonych było 6,9 tys. zatrudnionych w warunkach zagrożenia (wobec 7,3 tys. w poprzednim roku).

Osoby, które są zatrudnione na stanowiskach pracy, na których występują warunki zagrożenia mogą być narażone na kilka czynników szkodliwych, dlatego w analizach wykorzystuje się kategorię tzw. osobozagrożeń. Liczba osobozagrożeń to liczba osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia, liczonych tyle razy na ile czynników osoby te były narażone.

Największym zagrożeniem czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia w 2016 r. ponownie był hałas. W tej grupie odnotowano 6,3 tys. osobozagrożeń, tj. 68,6% ogółu zagrożeń związanych ze środowiskiem pracy. Pozostałe czynniki nie występowały już w takim natężeniu, a wśród nich najliczniej notowano zagrożenia związane z pyłami przemysłowymi (5,5% zagrożeń w tej grupie), z wibracją (5,3%) i substancjami chemicznymi (3,6%).

Tabl.1. **Zatrudnieni^a w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości w 2016 r.**
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Ogółem	Zagrożenia związane		
		ze środowiskiem pracy	z uciążliwością pracy	z czynnikami mechanicznymi
Ogółem	94,7	57,1	20,5	17,1
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	149,6	93,9	36,8	18,9
Przemysł.....	135,1	78,9	30,3	26,0
w tym przetwórstwo przemysłowe.....	140,3	82,3	30,6	27,3
Budownictwo	61,1	49,4	5,4	6,3
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	10,6	4,7	2,2	3,7
Transport i gospodarka magazynowa.....	5,8	4,4	0,9	0,5
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	66,7	36,4	10,1	20,2
Edukacja	24,3	-	24,3	-
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	48,8	47,4	1,0	0,4

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego.

W 2016 r. zlikwidowano lub ograniczono 5,8 tys. osobozagrożeń (tj. o 0,2 tys. więcej niż przed rokiem) powodowanych czynnikami środowiska pracy. Jednocześnie w tej grupie zagrożeń powstało lub ujawniono 2,4 tys. osobozagrożeń. Przewaga likwidacji lub ograniczeń nad ujawnieniem lub powstaniem w liczbie 3,4 tys. osobozagrożeń jest pozytywną zmianą zachodzącą w zakresie warunków pracy.

Zagrożenia na stanowiskach pracy związane z uciążliwością pracy (m.in. wymuszona pozycja ciała, nadmierny wysiłek fizyczny) w 2016 r. dotyczyły 2,5 tys. osób, tj. 21,7% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia (o 2,6 p. proc. więcej niż przed rokiem). Pracownicy narażeni na oddziaływanie zagrożeń związanych z uciążliwością pracy mogą doświadczać złego samopoczucia lub nadmiernego zmęczenia, przy czym dolegliwości te nie prowadzą do trwałego pogorszenia stanu zdrowia. Czynniki te mogą powodować jednak dużą absencję chorobową i obniżenie wydajności. W omawianym roku ograniczono lub zlikwidowano 1,1 tys. osobozagrożeń związanych z uciążliwością pracy. Równocześnie ujawniono lub stwierdzono fakt powstania nowych zagrożeń w tej grupie 0,8 tys. osobozagrożeń.

W 2016 r. na stanowiskach 2,1 tys. osób stwierdzono zagrożenia związane z czynnikami mechanicznymi (np. obsługa maszyn szczególnie niebezpiecznych m.in. pilarek tarczowych i taśmowych, strugarek, pras i innych). Udział tej grupy stanowił 18,1% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia (wobec 17,1% przed rokiem). Zlikwidowano lub ograniczono w omawianym roku 0,8 tys. osobozagrożeń i stwierdzono 0,4 tys. osobozagrożeń nowopowstałych lub ujawnionych.

W 2016 r. na 35,2 tys. stanowiskach dokonano oceny ryzyka zawodowego, było to o 1,2% więcej niż przed rokiem. Na stanowiskach tych zatrudnionych było 47,9 tys. osób (o 1,9% więcej w skali roku). Na 12,6 tys. stanowiskach, na których pracowało 17,2 tys. osób, wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe (przed rokiem odpowiednio 13,9 tys. stanowisk i 18,7 tys. zatrudnionych). Większość tych stanowisk znajdowało się w przemyśle (57,7%, wobec 62,2% przed rokiem). Kolejne 9,2% ulokowanych było w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie, 9,1% w transporcie i gospodarce magazynowej, a 7,2% w handlu; naprawie pojazdów samochodowych.

Tabl.2. **Stanowiska pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego oraz zatrudnieni na tych stanowiskach w 2016 r.**

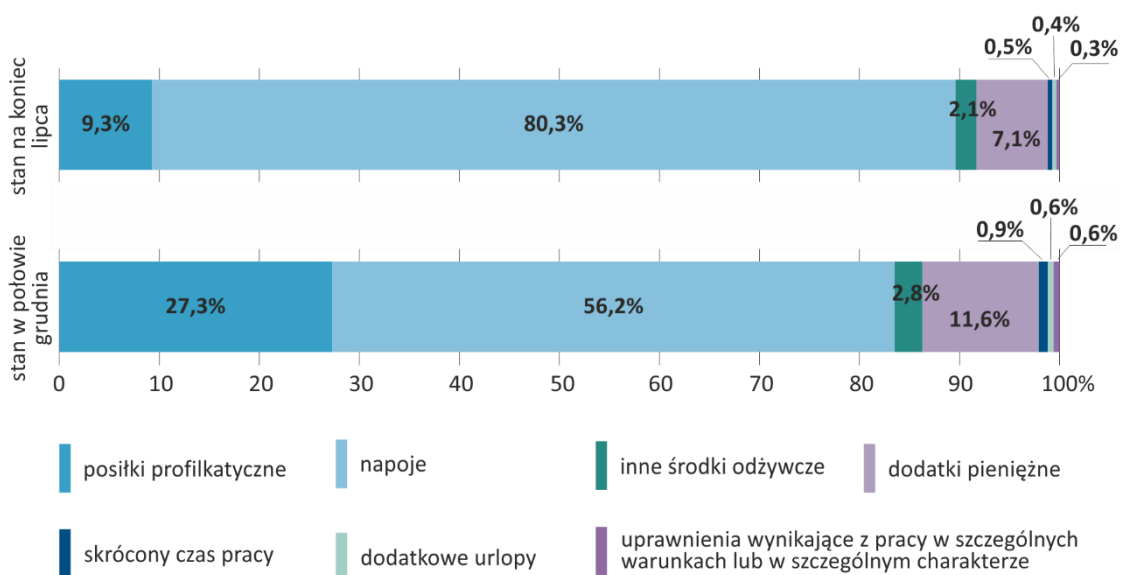
Wyszczególnienie	Przeprowadzenie oceny ryzyka zawodowego	Wyeliminowanie lub ograniczenie ryzyka zawodowego	Środki zastosowane do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego		
			techniczne	organizacyjne	ochrony indywidualnej
Liczba stanowisk pracy	35230	12605	4128	5239	9646
Liczba zatrudnionych	47887	17193	5402	6512	13149

Na stanowiskach pracy, na których w omawianym roku wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe dla 9,6 tys. zastosowano środki ochrony indywidualnej, dla 5,2 tys. środki organizacyjne, a dla 4,1 tys. środki techniczne. Przed rokiem było to odpowiednio 10,6 tys. środków ochrony indywidualnej, 5,0 tys. środków organizacyjnych, 4,3 tys. środków technicznych.

Szkodliwe i uciążliwe dla zdrowia warunki pracy dają pracownikom możliwość korzystania z uprawnień wynikających z pracy w określonych warunkach. W 2016 r., w skali roku, po raz kolejny zmniejszyła się liczba osób korzystających ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych, o 8,8% w końcu lipca i o 5,5% w połowie grudnia).

Wśród świadczeń przeznaczonych dla pracowników najczęściej korzystano z napojów (32,7 tys. pracowników w końcu lipca i 13,7 tys. w połowie grudnia), posiłków profilaktycznych (odpowiednio 3,8 tys. i 6,7 tys.), a także z dodatków pieniężnych (2,9 tys. i 2,8 tys.). Pracownicy korzystali również z innych środków odżywczych, skróconego czasu pracy, dodatkowych urlopów, a także z uprawnień wynikających z pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jednak w mniejszym zakresie niż w wymienionych wcześniej grupach.

Świadczenia z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych w 2016 r.

W 2016 r. liczba świadczeń przysługujących z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych wyniosła 0,7 tys. i była nieznacznie (o 0,4%) wyższa niż przed rokiem. Koszt świadczeń przysługujących z tego tytułu zmniejszył się w skali roku o 8,2% i wyniósł 2,7 mln zł. Przeciętny koszt świadczenia wypłaconego z tytułu wypadku przy pracy i chorób zawodowych wyniósł 3,7 tys. zł i był mniejszy niż przed rokiem o 8,5%.